

onlangs advies uitgebracht over een haar in 1974 door de Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne voorgelegde vraag van de volgende inhoud. Er zijn implanteerbare gangmakers op de markt, die als energiebron radio-actief materiaal gebruiken (plutonium-238 of promethium-147) in plaats van een chemische batterij. In Nederland zijn er thans (1974) reeds 12 geïmplanteerd. Bij de toepassing van nucleair aangedreven gangmakers zijn behalve het belang van de betrokken patiënt ook andere belangen in het spel, die de volksgezondheid en het milieu raken. Er bestaat het moeilijk te kwantificeren maar onmiskenbare risico dat door een ongeval van de drager, of bij diens eventuele crematie, radio-actief materiaal in de biosfeer wordt verspreid. Uiteraard kan aan de drager geen beperking van zijn bewegingsvrijheid in het (inter)nationale (lucht)verkeer worden opgelegd. Daaruit vloeit de noodzaak voort het individuele tegen het algemene belang af te wegen. In andere landen, de Verenigde Staten met name, heeft dit er al toe geleid dat het implanteren van nucleaire stimulators onder toezicht van gezondheids- en atoomenergie-autoriteiten is gesteld. Welke indicaties moeten voor de toepassing in Nederland gelden en met welke waarborgen moet dit worden omgeven? Ter beantwoording van deze vraag is een commissie onder voorzitterschap van prof. dr. K. H. EPHRAÏM tot de volgende conclusies gekomen. Nu de moeilijkheden uit de begintijd, zoals draadbreek en falende contactpunten, zijn overwonnen, wordt de levensduur van een geïmplanteerde stimulator bepaald door de energiebron. Er bestaat thans een duidelijke behoefte aan lange-termijn-gangmakers (waarvan de werkingsduur arbitrair op 10 jaar is gesteld) die heroperaties voor batterijvernieuwing overbodig kunnen maken. Wanneer de ervaring leert dat chemische energiebronnen even goed aan deze eis kunnen voldoen, dienen nucleaire bronnen voor dit en andere soortgelijke medische doeleinden te worden vermeden. Er is thans een veelbelovende technologische ontwikkeling gaande van chemische en nucleaire energiebronnen, maar van geen van beide is nu al met zekerheid te zeggen of ze werkelijk de gewenste lange-termijn-gangmaking mogelijk zullen maken. Dit maakt dat dit advies als tussentijds moet worden beschouwd. Over een paar jaren zal opnieuw moeten worden bezien of er inmiddels een chemische batterijgangmaker van voldoende werkingsduur beschikbaar is gekomen die de nucleaire lange-termijn-gangmaker geheel vermijdbaar maakt. Vooralsnog kunnen nucleaire stimulators worden toegelaten, maar op beperkte schaal en onder strikte voorwaarden. De indicatie dient beperkt te blijven tot patiënten bij wie contra-indicaties tegen herhaalde chirurgische ingrepen bestaan, of bij wie de prognose een nucleaire lange-termijn-gangmaker rechtvaardigt. Een commissie moet de indicatie goedkeuren en de overheid per geval adviseren een vergunning te verstrekken. Deze commissie draagt daardoor mede de verantwoordelijkheid voor de beperking van het totale aantal jaarlijks geïmplanteerde gangmakers. Het ziekenhuis dat de implantatie uitvoert, zal aan zware eisen moeten voldoen. Er moet een afdeling voor nucleaire geneeskunde aan verbonden zijn; de stafleden dienen in te staan voor een stringente nacontrole. Zij moeten de overheid stelselmatig rapporteren over alle nucleaire gangmakers, over de verblijfplaats en werking ervan. Ook in internationaal verband moeten zij samenwerken bij het verzamelen van gegevens en de opbouw van een registratiesysteem. De patiënten moeten gemarkeerd worden naar internationale richtlijnen en tenslotte moeten er ook garanties geschapen worden voor het lot van de stimulator nadat deze weer uit het lichaam van de patiënt zou zijn ver-

wijderd. Het rapport is verkrijgbaar als Nr. 27 van de reeks *Verlagen, Adviezen, Rapporten 1977* van het Ministerie voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne, bij de Staatsuitgeverij.

Televisieserie over alternatieve geneeswijzen. — Op 27 oktober a.s. zal de KRO-televisie de eerste aflevering uitzenden van een achtdelige televisieserie over alternatieve geneeswijzen, onder de titel „Wat heet beter”. P. VAN DIJK, arts, auteur van het onlangs verschenen boek *Geneeswijzen in Nederland* heeft aan de samenstelling van deze uitzendingen meegewerkt. Het programma is bedoeld om aan een groot publiek informatie te verstrekken over in Nederland uitgeoefende geneeswijzen die buiten het gangbare universitaire curriculum vallen. Behalve de verschillende geneeswijzen en hun theoretische grondslagen, zullen ook de praktische toepassing, de resultaten en de kosten ter sprake komen. In een radioprogramma „De letter M”, eveneens verzorgd door de KRO, zal aandacht worden besteed aan de juridische kanten van de alternatieve gezondheidszorg (25 oktober a.s. 09.00-09.30 uur, Hilversum 2).

VERENIGINGSNIEUWS

Nederlandse Vereniging voor Microscopie opgericht. — Microscopisch onderzoek neemt in vele takken van wetenschap en industrie een belangrijke plaats in. Vooral kwantitatief polarisatie-microscopisch en interferometrisch-microscopisch onderzoek staan in de belangstelling. Daarmee zijn met dikwijls vrij eenvoudige middelen voldoende nauwkeurige meetresultaten te krijgen.

Om de contacten tussen de gebruikers van microscopen te bevorderen, is onlangs in Utrecht de Nederlandse Vereniging voor Microscopie (NVVM) opgericht. Deze vereniging stelt zich ten doel de kennis op het gebied van de microscopie en het doelmatig gebruik van microscopen (en prepareertechnieken) in de ruimste zin van het woord te bevorderen door: 1. het houden van symposia, vergaderingen, cursussen, tentoonstellingen, excursies enz.; 2. het verrichten en het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek en het verzamelen en uitgeven van wetenschappelijk nieuws; 3. het verlenen van technische bijstand en voorlichting.

De vereniging kent de volgende werkgroepen: 1. metaalen halfgeleidermicroscopie; 2. chemische microscopie (microscopie van mineralen, ertsen, voedingsmiddelen en kunststoffen); 3. histologische en botanische microscopie; 4. optische instrumenten en werkplaatsinstrumenten met optiek. Uit deze werkgroepen is de studiegroep interferometrie ontstaan.

Het lidmaatschap van de Nederlandse Vereniging voor Microscopie staat open voor een ieder die belangstelling heeft in de doelstelling van de vereniging, ook buitenlanders. Het lidmaatschap wordt, na schriftelijke aanvraag bij het secretariaat, verkregen na toelating door het dagelijks bestuur.

Nadere inlichtingen omtrent de Nederlandse Vereniging voor Microscopie zijn verkrijgbaar bij het dagelijks bestuur, p.a. P. W. VAN MAAREN, Kobaltpad 7, NL-3402-JL IJsselstein (Utr.); tel. 03408-3749.

De Vereniging van Ouders van Geestelijk Gehandicapten opgericht. — Op 11 september jl. is de Vereniging van Ouders van Geestelijk Gehandicapten opgericht als voortzetting van de oudervereniging „Voor het Zorgenkind” en „Helpt

Elkander". Aan de fusie lag vooral het veranderd en groeiend bewustzijn van de ouderlijke verantwoordelijkheid ten grondslag. Ook de algemene opvattingen over geestelijk benadeelden zijn in de loop van de tijd gewijzigd. Gehandicapten zijn niet meer zieken, maar op ander niveau functionerende mensen met evenveel recht op welzijn als ieder ander. Het gaat erom hen maatschappelijk te integreren.

Eensdeels wordt deze integratie gediend door vanuit de individuele onderafdelingen de omgeving te beïnvloeden, voor een ander deel door als verenigingsleden deel te nemen in overlegorganen en besturen. Een speciale wens is het herzien van de rechtspositie van de geestelijk gehandicapte mens.

De geestelijk gehandicapte heeft duidelijk omschreven rechten, maar is vaak niet in staat er gebruik van te maken. Veelal geldt dit ook voor de ouders, hetzij door onbekendheid met de wet, hetzij doordat zij geen belangen kunnen behartigen bij meerjarigheid van het kind. Tot dusverre is het nooit gelukt bij het Ministerie van Justitie een principiële wijziging van de huidige rechtspositie te bewerkstelligen. Inmiddels heeft echter de Algemene Arbeidsongeschiktheids-wet ervoor gezorgd dat ook de geestelijk benadeelden hun eigen inkomen krijgen. De ouders willen nu ook aandringen op andere wettelijke maatregelen. Gedacht wordt nu aan het mentorschap voor gehandicapten die zich redelijk in de maatschappij kunnen handhaven; de mentor verricht wat speciaal de gehandicapte zelf niet kan doen. Naar aanleiding van het advies van een beoordelingsteam zou de rechter kunnen beslissen welke belangen de mentor moet verzorgen en hij kan bij verschil van mening tussen mentor en pupil beslissingen nemen. Indien een van de ouders geen mentor kan of wil zijn, kan een mentor in overleg met hem of haar worden aangewezen.

Voor internaatbewoners wordt gedacht aan verlengde minderjarigheid op uitspraak van de kantonrechter. Daardoor wordt de betrokkene onder het kinderrecht geplaatst met alle waarborgen van dien en de ouders blijven juridische verantwoordelijkheid behouden. Om de belangen van de geestelijk gehandicapte minderjarigen goed te kunnen behartigen, zullen ouderverenigingen en sociale pedagogische diensten moeten samenwerken. Uit dit samengaan kan dan een nieuwe voogdijvereniging ontstaan waarin ouders zoveel mogelijk betrokken zijn.

CONGRESSEN, VERGADERINGEN, CURSUSSEN

De Leergangen Manuele Geneeskunde te Eindhoven, verzorgen in het cursusjaar 1977/1978 een aantal cursussen. Nadere inlichtingen en het volledige cursusprogramma zijn te verkrijgen bij mw. I. HEITNER, Stichting Manuele Geneeskunde, Stratumsedijk 26, Eindhoven; tel. 040-113063 (9.00-12.00 uur).

Symposia Helpen bij seksuele problemen. — De Rutgers Stichting zal dit najaar opnieuw twee symposia houden over „Helpen bij seksuele problemen”, en wel op 21 oktober te Beverwijk en op 17 november te Groningen. Het programma van deze symposia is tot stand gekomen in samenwerking met NISSO, Nederlands Huisartsen Genootschap, Schorer Stichting, NVIH/COC en het Nationaal Centrum voor Kruiswerk. De aandacht zal vooral gericht zijn op herkenning en behandeling van seksuele problemen, de gespreksvoering en de eigen houding van de hulpverlener.

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij het landelijk bu-

reau van de Rutgers Stichting, Groothertoginnelaan 201, 's-Gravenhage; tel. 070-454600.

Medisch Wetenschappelijke Dag Groot Ziekengasthuis 's-Hertogenbosch. — Het Groot Ziekengasthuis te 's-Hertogenbosch zal voor belangstellende collegae een wetenschappelijke dag verzorgen, die in duplo wordt gehouden op 26 oktober en 2 november a.s.

Het ochtendprogramma bestaat uit demonstraties en besprekingen met kleine groepen. 's Middags wordt een microsymposium gehouden over multidisciplinaire problemen rondom de zwangerschap.

Men kan zich voor deze dagen opgeven tot uiterlijk 9 oktober a.s. bij de Commissie Wetenschappelijk dag, dr. J. B. LIPS, p.a. Groot Ziekengasthuis, Nieuwstraat 34, 's-Hertogenbosch.

De 14e Oncologische bijeenkomst, georganiseerd onder gemeenschappelijke auspiciën van de Wetenschappelijke Raad van de Kankerbestrijding, de Nederlandse Vereniging voor Oncologie, het Nederlands Kanker Instituut en het Rotterdamse Radio-Therapeutisch Instituut, wordt gehouden op zaterdag 5 november a.s. in de Katholieke Hogeschool, Hoofdgebouw, Collegezaal 40, Hogeschoollaan 225, Tilburg. Aanvang: 10.00 uur. Onderwerp: „Schildkliertumoren”.

Programma: R. O. VAN DER HEUL, Pathologie schildklier carcinoom; P. F. BRUNING, Epidemiologie van het schildklier carcinoom; H. A. VAN GILSE, Zwellingen in en rond de schildklier; diagnostiek; M. VINK, Chirurgische behandeling primair schildklier carcinoom; A. C. NIEUWENHUYZEN KRUSEMAN, Parafolliculair schildklier carcinoom; J. B. VAN DER SCHOOT, Follow-up en secundaire behandeling; B. M. GOSLINGS, Prognose en therapiemogelijkheden bij gedifferentieerd schildklier carcinoom; D. A. PIERS en F. SCHWARZ, ¹³¹I diagnostisch en therapeutisch gebruik; P. H. VAN DER GIESSEN, Omgaan met ¹³¹I; E. A. VAN SLOOTEN, Secundaire chirurgie; H. P. HAMERS, Uitwendige bestraling.

Voor inlichtingen kan men zich wenden tot de secretaris van de Commissie Oncologiedagen, R. SOMERS, Ant. van Leeuwenhoek Ziekenhuis, Plesmanlaan 121, Amsterdam-W; tel. 020-5129111, toestel 2214.

Boerhaave cursussen. — De Boerhaave Commissie voor Postacademisch Onderwijs in de Geneeskunde te Leiden zal dit najaar de volgende cursussen houden:

Pediatrische keel-neus-oorheelkunde; 17 en 18 november a.s. Deze cursus is bestemd voor huisartsen, kinderartsen en keel-neus-oorartsen. Cursusleiders: H. H. VAN GELDEREN en P. H. SCHMIDT.

Elektrocardiografie; 9 en 10, 16 en 17, 23 en 24 november a.s. De cursus omvat de grondslagen van de elektrocardiografie en is bestemd voor artsen. Cursusleiders: prof. dr. A. C. ARNTZENIUS en dr. F. H. BONJER.

Inlichtingen bij de Boerhaave Commissie, p.a. Academisch Ziekenhuis te Leiden, tel. 071-147222, toestel 2797.

Symposium Organisatie en consumptie van gezondheidszorg. — Het najaarssymposium van de Universitaire Leergangen Gezondheidszorg te Groningen zal worden gehouden op 18 en 19 november a.s. in het Biologisch Centrum te Haren (Gr.). Onderwerp: „Organisatie en consumptie van gezondheidszorg: verwachtingen en werkelijkheid”. De toenemende discrepantie tussen hetgeen de gebruiker, de medische professie en de overheid van de gezondheidszorg